

PROJEKT & KULTUR

nr. 155 ----- maj 2023

issn. 0901-8824

GENVEJ TIL UDVIKLING

www.gtu.dk

Skovvej 24, 9510 Arden. Tlf.: 42 17 09 97. gtu_sekr@hotmail.com

Medlem af Den Internationale Emmaus-Bevægelse

emmaus

INTERNATIONAL

PROVOKATØRER FOR FORANDRING

Velkommen til Projekt & Kultur nr. 155!

Projekt & Kultur udgives af Genvej til Udvikling (GtU), tlf.nr. 42 17 09 97
gtu_sekr@hotmail.com - www.gtu.dk

Kontingenter, abonnementsbetalinger og bidrag sendes til reg.nr. 9070, kontonr. 2071578634.

Bemærk NYT REGISTRERINGSNUMMER!
 Jutlander Bank er fusioneret med Sparekassen Vendsyssel, og navnet er nu Sparekassen Danmark.

Hvor intet andet angives, er teksten af Jørgen Olsen. **Indlæg til Projekt og Kultur nr. 156** skal aftales på gtu_sekr@hotmail.com. Bladet skal udkomme i august 2023.

Dette blad er trykt på Godsbanen i Aarhus i 72 eks. Redaktionen opfordrer til eftertryk med kildeangivelse. Signerede artikler udtrykker ikke nødvendigvis foreningens holdninger.

Dette nummer indeholder:

3: Sommerklunserlejr i Emmaus

4 – 5: Tilbage til aktivismen hos Emmaus i Holland

- af *Emmaus Europa*
- oversat af *Kristian Katholm Olsen*.

6: Møder og udstillinger --- pakkeforsendelse.

7: Indkaldelse til generalforsamling

8 – 9: Formandens beretning for år 2022-23.

10: Et år med russisk invasion af Ukraine: Folkene har brug for fred

- af *Emmaus International*
- oversat af *Naja Egede Kristensen*.

11 – 16: L'Histoire du Niger

- *Ingrid Nyström anmelder en bog af Karl-G. Prasse og Ghabdouane Mohamed.*

Billedet på forsiden er taget i Værløse af Bodil Prasse i 2001. Man ser projektleder Ghabdouane Mohamed og lektor Karl-G. Prasse, som har skrevet bogen, der anmeldes på siderne 11 til 16.

Billedet på bagsiden er at betragte som sidste side i anmeldelsen, som starter side 11. Man ser et kort over Vestafrika, hvor tuaregernes område er skraveret. Billedet er fra den anmeldte bog.

Husk at læse www.gtu.dk – her opdateres www.gtu.dk/Nyheder.htm og www.gtu.dk/Kalender.htm ganske ofte.

Læs også vores katalog gtu.dk/blandede_u-landhandel_2018.pdf

Hermed en stor tak til alle, som har sendt kontingenter, abonnerer og bidrag siden sidst! Vi er for tiden 120 medlemmer.

Hvis der er vedhæftet en seddel med kontooplysninger, har du ikke betalt for i år.

Solidaritet med Benebnooma

De fleste af midlerne fra vores lille projektkonto har vi de senere år sendt til Emmaus Benebnooma, Koudougou, Burkina Faso Burkina Faso – Emmaüs International (emmaus-international.org)

Situationen er relativ rolig sammenlignet med andre dele af Burkina Faso - alligevel har skolen i samråd med forældrene besluttet, at børnene ikke længere må forlade skolens grund ved undervisningens ophør kl. 12, men skal blive til, forældrene kan hente dem kl. 17. Dette forøger behovet for bespisningen af børnene, og 1.000 euro kan dække det mest af dette behov, til skoleåret slutter ved udgangen af maj.

Så vi sendte 7.473,05 kr. den 14. april 2023, og de indgik på Benebnoomas konto den 27. april.

Couleur Café

Vi deltager med en stand lørdag den 10. juni kl. 12 – 20. Det er også i år på Sankt Hans Torv på Nørrebro i København.

En nabostand vil være forlaget Hjulet, som vi har et mangeårigt fint samarbejde med **Hvorfor** bøger fra de varme lande (gtu.dk)

En klunser kan blandt meget andet blive sat til at sortere legetøj
(foto: Emmaüs la Poudrière, Belgien)

Sommerklunserlejlere i Emmaus

Hver sommer gennemfører en række europæiske Emmaus-organisationer arbejdslejlere, som primært henvender sig til unge og yngre mennesker, jf. PK154-8-9.pdf (gtu.dk)

I 2023 afholdes lejlere i Frankrig, Italien, Belgien og Bosnien-Hercegovina – sidstnævnte bliver efterfulgt af en fodboldturnering.

Links Les chantiers d'été 2023 - Emmaüs France (emmaus-france.org)

Campi Emmaus 2023 | Emmaus Italia

Nærmere oplysninger kan fås på engelsk, fransk eller spansk hos Emmaus Europa contact@emmaus-europe.org

Tøjsortering
(foto: Emmaus Frankrig)

Tilbage til aktivismen hos Emmaus i Holland

(foto: Emmaus Holland)

- af Emmaus Europa
 - oversat af Kristian Katholm Olsen fra [Back to activism with the Emmaus in the Netherlands! - Emmaus Europe \(emmaus-europe.org\)](#)

På det seneste har Emmaus-grupperne arbejdet mere sammen lokalt for at øge den offentlige bevidsthed om forskellige problemstillinger (*migration, overforbrug*), og det har de med forskellige samarbejdspartnere (Extinction Rebellion, Den Hollandske Designuge etc.) Denne måned mødes vi med den nye nationale delegerede for Holland, Yvette Gumbs, for at stille hende alle tænkelige spørgsmål herom.

Hej, Yvette. Jeres seneste aktion var om aftenen på den internationale migrationsdag. Kan du fortælle os mere om det?

Antallet af uregistrerede migranter i Holland vurderes til at være mellem 25.000 og 58.000 mennesker. De er ofte asylansøgere, der har opbrugt alle retslige midler, eller mennesker med en udløbet opholdstilladelse. De fleste har boet i Holland i mere end 20 år. Pga. deres status lever de med megen utryghed. F.eks. ved de ofte ikke, om de har nok mad, tag over hovedet eller adgang til sundhedsvæsenet. Derudover løber de en risiko for at blive udnyttet. De børn, der er født her, har ingen fremtidsvisioner og lever et skyggeliv, der er håbløst, fordi de ingen papirer har. Mange udokumenterede migranter er blevet påvirket af corona-krisen. Eksempelvis

mistede de deres job som rengøringsmedarbejdere eller en ansættelse i hotel- og restaurationsbranchen. Fordi de ikke har ret til fordele eller hjælp fra, f.eks. fødevarebanken, ved de ofte ikke længere, hvordan de skal få mad.

De hollandske Emmaus-grupper oprettede en form for guerillakampagne. Alle grupperne lagde tøj, sko og skoleforsyninger til side, som blev sendt til Amsterdam fredag d. 16. december af chaufførerne. Vi fik lov at bruge en kirke i Amsterdam gratis til at oprette en pop-up-butik en enkelt dag.

Lørdag d 17. december oprettede vi sammen pop-up-stedet og uddelte varer gratis med erklæringen: Lad os give en stemme til alle papirløse migranter lørdag d. 17. december i Amsterdam! Ideen var også at sige, at vi gør vores del med at byde migranter velkomne, og at regeringen skulle gøre det samme.

Aktionen var meget vellykket, Emmaus-grupperne kunne godt lide at arbejde sammen, og det var tydeligt, at vi kunne vise folk, hvad Emmaus står for, og i fællesskab udføre denne type aktioner. Det er et godt eksempel på at kunne kæmpe sammen om at hjælpe folk, der har brug for hjælp. Vi fik endda en mail fra Amsterdam Kommune, som sagde, at de var taknemmelige for vores aktion.

Der har faktisk været en ret vigtig udvikling i Holland på det seneste, hvad angår migrantrettigheder og anerkendelsen af betydningen af de hollandske koloniseringer?

I oktober afgjorde en domstol, at Holland ikke levede op til internationale standarder og udtrykte, at regeringen skulle garantere alle asylansøgers adgang til tag over hovedet, mad, drikke og sanitære foranstaltninger. Domstolen beordrede også staten til at gå til øjeblikkelig handling.

Men den hollandske stat og agenturet for flygtningehjælp appellerede ud fra det argument, at de havde brug for mere tid til at opfylde ovenstående krav. Appeldomstolen har nu dømt til deres fordel.

Appeldomstolen sagde dog også, at den hollandske stat havde lavet en ulovlig skelnen mellem flygtninge fra Ukraine og asylansøgere fra andre lande. ”Begge grupper flygter fra krig og vold, og der skal ikke være forskel på modtagelsen af disse grupper,” sagde domstolen. ”Staten skal derfor behandle disse grupper ens.” Flygtninge fra Ukraine er blevet tilladt adgang til Holland uden at skulle igennem asylprocedurer, og de har tilladelse til at arbejde med det samme.

Det er en positiv handling af den hollandske regering, at premierminister Mark Rutte i december undskyldte på vegne af sin regering for Hollands historiske rolle i slaveri og slavehandel. Holland vil etablere en fond på 200 millioner euro til initiativer, der skal hjælpe med at adressere sporene fra slaveriet i Holland og i landets tidligere kolonier samt fremme oplysningen om emnet.

Gennem det 17. århundrede var Holland et af verdens rigeste lande med dets økonomiske vækst, der var stærkt afhængig af slavehandelen. ”Vi, der lever i nutidens verden, må erkende slaveriets ondskab i de tydeligst mulige vendinger og fordømme det som en forbrydelse imod menneskeheden,” sagde Rutte.

Emmaus-grupperne i Holland er også aktive i forhold til områder som fast fashion* og overforbrug. Kan du give os nogle eksempler på aktiviteter og partnerskaber i denne sammenhæng?

Det er velkendt, at modeindustrien er den anden mest forurenende industri i verden. Vi køber 60 % mere tøj end for 15 år siden og går med det i halvt så lang tid. Forbrugere behandler praktisk talt billigt tøj med en brug og smid væk-mentalitet. Estimerne siger, at tøjet smides ud efter blot at være blevet brugt syv eller otte gange. I Holland alene er der hvert år et spild på over 240 millioner kilo tekstil.

At sætte skub i genbrug og reparation af tøj er et opmærksomhedsprojekt for Emmaus. Det gør vi selvfølgelig ved at sælge genbrugstøj og ved at forsøge at finde partnerskaber til at gøre dette.

F.eks. opbevarer Emmaus Bilthoven materialer, som designere kan bruge til at skabe ny bæredygtig mode. Sidste år brugte en

designer alle vores slips til at designe nye tasker.

Torsdag d. 24. november organiserede Emmaus Haarzuilens en kampagne om overproduktion og overforbrug af tekstiler. Dagen før Black Friday samledes folk i centrum af Utrecht i et festtelt med bannere, flyere og en bunke tøj. Almindelige mennesker blev tilskyndet til at finde gratis tøj, og hvor sloganet var, at ”alt er der allerede; du har virkelig ikke behov for at købe noget nyt!”

Det var en fælles aktion med Extinction Rebellion, en decentraliseret, international og politisk set upartisk bevægelse, der benytter sig af ikkevoldelig direkte handling og civil ulydighed for at overbevise regeringer om at handle retfærdigt på den klima- og miljømæssige nødsituation.

Extinction Rebellion hjalp også ved vores tidligere omtalte aktion i Amsterdam ved at uddele resterne af tøjet til Anti-Black Friday-aktionen.

I løbet af den hollandske designuge i 2022 i Eindhoven deltog flere Emmaus-grupper i udstillingen Manifestations i VEEM-bygningen. Ud over Emmaus Eindhoven var der også medvirken fra Emmaus-grupper fra Utrecht, Bilthoven, Wageningen og Tegelen. Den hollandske designuge forener mange designere, og anvendelse af brugte/genbrugte materialer ses her i vidt omfang.

Emmaus Holland ønsker at tilskynde kunstnere til at bruge disse materialer og til at udtrykke deres synspunkter i forhold til bæredygtighed i vores samfund. Vi ønsker at lave flere aktive handlinger, og vi har derfor oprettet et par arbejdsgrupper, der mødes for at diskutere yderligere aktioner. Jeg synes, at de fælles aktioner gør os stærkere ved at opbygge opmærksomhed fra offentligheden angående disse meget vigtige spørgsmål og ved at fortælle folk, hvad Emmaus står for.

De fælles aktioner hjælper os også til at inspirere den yngre generation til at blive frivillige hos Emmaus.

- *moderne udtryk, der benyttes af modedetailhandlen, til at udtrykke, at mode hurtigt går fra catwalk til modetendenser.*

Møder og udstillinger

Foredrag på daghøjskole

Den 28. februar holdt Jørgen Olsen foredrag om Genvej til Udvikling og Emmaus på Daghøjskolen "Højby Akademiet" i Højby syd for Odense. Der var i alt 22 mennesker til stede. Foredraget var formidlet af Kim Jørstad, medstifter af GtU sammen med Jørgen, som arbejdsgruppe i 1976, fulgt af stiftende generalforsamling i 1978. Varesalg 286 kr. Højby Akademiet gav os 400 kr. til vores projektkonto.

Markeder

Den 25. marts deltog GtU i kræmmermarked i Hadsund Hallerne og solgte for 1.120 kr. Medvirkende for GtU var Ninna Hougård, Birgitte Juul Nielsen & Jørgen Olsen.

Den 1. april deltog GtU v/ Jørgen Olsen i torvemarked i Støvring og solgte for 119 kr.

Generalforsamling i FN-forbundet, Nordjylland

Den 9. marts afholdt FN-forbundet Nordjylland generalforsamling i Medborgerhuset i Aalborg.

Jørgen Olsen varetog hvervet som dirigent og blev desuden genvalgt som kredsens revisor. Varesalg 454 kr.

Foredrag med Knud Vilby

Den 15. marts var Jørgen Olsen til foredrag på Folkeuniversitetet i Aalborg med journalist og forfatter Knud Vilby. Emnet var civilsamfundet mellem stat og marked, jf. Peter Withs anmeldelse PK151-14-15.pdf (gtu.dk) – Jørgen medbragte og uddelte anmeldelsen, hvilket var populært hos alle 12 tilstedeværende.

Pakkeforsendelse

Vi har finansieret forsendelse af en pakke med puslespil og andet legetøj, som vi har købt og fået på diverse markeder eller på anden måde. Den blev sendt den 26. februar og modtaget i Emmaus-Samfundet i Angers, Frankrig, den 8. marts, hvorfra den blev sendt den 9. marts til Pag-la-Yiri i en container med effekter indsamlet af Emmaüs Angers.

Der var tale om en meget gammel aftale med Pag-la-Yiri, indgået før coronaen.

En af de organisationer, vi sælger varer fra, er Emmaus-medlemmet AFA i Benin, jf. AFA_da.pdf (gtu.dk) Her er AFA i gang med et kursus i informationsteknologi (foto: Emmaüs AFA – fra Facebook-profilen)

Indkaldelse til generalforsamling

Genvej til Udvikling (GtU) holder general-
forsamling søndag den **11. juni kl. 13.00 – 17.00**
hos Ingrid Nyström på adressen **Kongedybet 28,
4tv, København S.**

Af hensyn til forplejningen vil vi gerne bede om
tilmelding til sekretariatet på tlf. 42 17 09 97 eller
pr. e-mail på gtu_sekr@hotmail.com senest den 4.
juni. Der ydes rejseudbud ved benyttelse af
billigste rejseform, hvilket afhængigt af
strækningen f.eks. kan være med DSB Orange,
Flixbus eller samkørsel i privatbil.

Der vil som tidligere år være en ganske lille
udstilling med foreningens vareudbud.

Alle er velkomne – dog har kun fremmødte
medlemmer, der er fyldt 14 år, stemmeret.

Dagsorden ifølge vedtægterne:

1. **Valg af dirigent:**
Aftales ved mødets åbning.
2. **Beretning:**
Læs side 8 og 9 i nr. 155!
3. **Forelæggelse og godkendelse af det
reviderede regnskab:**
Regnskabet forventes uddelt på
generalforsamlingen.
4. **Behandling af indkomne forslag:**
Forslag skal være modtaget på
sekretariatet gtu_sekr@hotmail.com -
senest søndag den 5. juni kl. 14.00.
Bestyrelsen foreslår, at det fremover kun
skal være formanden, der skriver under på
det reviderede regnskab og ikke som
hidtil hele bestyrelsen – dette for at spare
tid og frimærker.
5. **Fastsættelse af det årlige
kontingent:**
Bestyrelsen foreslår uændrede
minimumssatser:
Personligt medlemskab.....150 kr.
Husstandsmedlemskab.....200 kr.

Kollektivt medlemskab.....200 kr.
Abonnement uden medlemskab 100 kr.

6. Planer for det kommende år:

- Status vedr. tidligere partnere.
- Anvendelse af projektbidragene,
herunder drøftelse af Syn for Sagen
samt Pag-la-Yiri og Benebnooma i
Burkina Faso.
- Oplysningsarbejde - hvordan bruger vi
kræfterne bedst?
Effekten af oplysning i forbindelse
med den blandede u-landhandel.
- GtU's kollektive medlemskaber:
  - FN-forbundet
  - Mundu
  - Civilsamfund i Udvikling
  - Afrika Forum
  - NGO'er i Nordjylland
  - Fællesrådet for Arden By
  - Frivilligcenter Mariagerfjord
  - Agro-Økologisk Netværk
  - Emmaus Europa
  - Emmaus International.

I forbindelse med sidstnævnte behandles bidrag til
EI's solidaritetsfond. Bestyrelsen foreslår 150 €
som sidste år.

7) Valg af bestyrelse, bestyrelses- suppleanter og revisorer:

Hydrogeolog Karl Aage Jørgensen, Brønshøj,
integrationskonsulent Julien K. M. Murhula,
Nørrebro, København, og u-landskonsulent Jørgen
Olsen, Arden, modtager genvalg til bestyrelsen.

Bibliotekar Inge Torkild-Hansen, Hjortshøj,
modtager genvalg som 1. suppleant.
Projektkoordinator Ingrid Nyström, København
S., modtager genvalg som 2. suppleant.

De parlamentariske revisorer genopstiller. Der er
tale om økonomikonsulent ved Horsens
Kommune, Per Gustav Johansen, Grumstrup, og
landbrugstekniker Jørn Kirkegaard, Stilling.

8) Eventuelt:

Generalforsamlingen i 2024 skal afholdes en
søndag i juni vest for Storebælt.

Formandens beretning for 2022-2023

Land med 7 bogstaver – begynder med U?

Tragedien i Ukraine har rystet os alle.

Det er ikke opgaven på dette sted at rapportere og analysere omkring krigshandlinger – derimod giver det mening at fortælle om solidaritetsarbejdet i Emmaus, som hjælper til at holde modet oppe hos ukrainerne. Her er links til de seneste artikler, vi har bragt [PK155-10.pdf \(gtu.dk\)](#)

Jeg fik den store glæde at opleve Emmaus Internationals generalforsamling i et andet land med 7 bogstaver, der begynder med U, nemlig Uruguay. Læs [Velkommen til Projekt & Kultur nr \(gtu.dk\)](#)

Der var lige så mange deltagere fra hele verden som de gange, hvor forsamlingen fandt sted i Frankrig, Italien eller andre steder i Europa – der var ca. 400, omfattende delegerede fra medlemsorganisationerne, ansatte på det internationale og de regionale sekretariater, tolkene og de tekniske assistenter.

Interessant er det, at i 2011 nåede man et pænt stykke vej mht. at arrangere forsamlingen i Recife i det nordøstlige Brasilien; men det måtte opgives på grund af alt for få tilmeldte. Recife ligger fem timers flyvning tættere på Europa. Men dengang blev det i stedet til en generalforsamling i Anglet i bunden af Biscayabugten. Hvad er der sket i mellemtiden? Måske en voksende erkendelse af, at hvis vi vil styrke selvtilliden hos medlemsorganisationerne i alle verdensdele, kan vi ikke holde alle møder i Europa. Når man styrker medlemsorganisationerne, får de lettere ved at sætte sig i respekt og kæmpe for deres formål ud fra den enkelte lokale sammenhæng

Der er små 40.000 mennesker på verdensplan, der på heltids- eller deltidsplan er aktive i Emmaus. Ca. halvdelen af disse er aktive i Frankrig. Der er næppe tvivl om, at mange franskmænd har en ejerfølelse i forhold til Emmaus. Det ville være mærkeligt andet; for det var i en forstad til Paris, at bevægelsen blev grundlagt i november 1949. Men ideen om at fordele magten og møderne mellem verdensdelene har uden tvivl fået voksende tilslutning i de fleste af klodens Emmaus-organisationer.

To ud af syv forretningsudvalgsmedlemmer er franske – færre end to ville have gjort det daglige arbejde unødvendigt besværligt (*det internationale sekretariat ligger i Montreuil – østlig forstad til Paris*). De fem andre forretningsudvalgsmedlemmer er fra Benin, Colombia, Libanon, England og Togo.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at fordelingen af ansvar og arbejde i internationale netværk er noget af en kæphest for undertegnede og har været det nogle år, bl.a. udtrykt i [Vi udretter sammen | Globalnyt](#)

En voksende bevægelse

Man finder en oversigt over verdens Emmaus-medlemsorganisationer på [Emmaus around the world - Emmaüs International \(emmaus-international.org\)](#).

Antallet af medlemsorganisationer er nu på 425 og har aldrig været større – i bl.a. Frankrig, Spanien, Italien og England, men også jævnt fordelt i Afrika og Amerika, bliver der flere og flere, der tilslutter sig.

Som det fremgår af bl.a. sidste års formandsberetning [PK151-8-9.pdf \(gtu.dk\)](#), stilles der store krav til organisationer, der ønsker at blive medlem. Man skal f.eks. have status af prøvemedlem i mindst to år, før man kan blive fuldt medlem med stemmeret. Lige for tiden kan man konstatere, at det kun er i Europa, at der findes medlemmer på prøve i lande, hvor der ikke allerede er en eller flere egentlige medlemsorganisationer, som kan ”akkompagnere” prøvemedlemmerne. Disse lande er Albanien, Georgien, Kroatien (*to prøvemedlemmer*) og Letland. Disse fem organisationer har så hver især en medlemsorganisation i et andet europæisk land, som akkompagnerer.

En region, hvor bevægelsen stagnerer, er Nordeuropa minus England. På siderne 4 og 5 i indværende nummer – [PK155-4-5.pdf \(gtu.dk\)](#) - bringer vi en artikel fra Holland, hvor medlemsgrupper tager nye initiativer for at bryde dødvandet.

Coronaen kaster lange skygger

Mens disse linjer skrives og læses, har vi ikke længere nogen oplevelse af, at corona-smitten spiller nogen væsentlig rolle. Men i hele 2022 oplevede vi, når vi var af sted for at udstille vores blandede u-landhandel, at de fleste markedsarrangementer var meget tyndt besøgt.

I en lang årrække kom vi næsten en gang om måneden til Bazar Skelund i landsbyen Skelund nord for Hadsund; men da arrangørerne sidst i 2021 forsøgte at genstarte traditionen efter en lang corona-pause, var fremmødet så beskedent, at det alsidige marked endegyldigt er lagt i graven. Det ærgrer os i GtU; for vi oplevede en voksende interesse for vores varetilbud gennem årene.

I 2022 var vi til markeder i Støvring, Hobro, Hørby, Aars og Arden i Himmerland samt Couleur Café i København, julemarked på Møllestien i Aarhus, og endelig et fire dages arrangement i slutningen af maj, Aarhus Kræmmermarked. Sidstnævnte gav så lille et udbytte i forhold til vores anstrengelser, at vi ikke kommer igen.

For andre markeders vedkommende regner vi med at møde op, når det ellers er muligt. Kommer der ikke så mange kunder, vil vi ofte kunne få en længere snak med nogle af dem, der stopper op ved vores stand, lokket af de farvestrålende varer.

Solidaritet med Benebnooma m.fl.

Vi sender ikke penge til Ukraine jf side 10 i Projekt & Kultur nr. 155 *Velkommen til Projekt & Kultur nr (gtu.dk)* – vi sender i det hele taget ganske få penge, som ikke er varebetalinger.

Men eftersom der findes en gruppe mennesker, der har tillid til netop os som ”støttekanal”, har vi en projektkonto, som bl.a. bruges til at betale pakkeforsendelser med briller, jf. næste spalte

Vi har desuden finansieret forsendelse af en pakke med puslespil og andet legetøj, som vi har købt og fået på div. markeder eller på anden måde. Den blev sendt den 26. februar og modtaget i Emmaus-Samfundet i Angers, Frankrig, den 8. marts 2023, hvorfra den blev sendt den 9. marts til Pag-la-Yiri i en container med effekter indsamlet af Emmaüs Angers. Der var tale om en meget gammel aftale med Pag-la-Yiri, indgået før coronaen.

Men de fleste af midlerne fra kontoen har vi de senere år brugt til formål hos Emmaus-medlemsorganisationen Benebnooma, Koudougou, Burkina Faso Burkina Faso – Emmaüs International (emmaus-international.org)

Situationen er relativ rolig sammenlignet med andre dele af Burkina Faso - alligevel har skolen i samråd med forældrene besluttet, at børnene ikke længere må forlade skolens grund ved undervisningens ophør kl. 12, men skal blive til, forældrene kan hente dem kl. 17. Dette forøger behovet for bispisningen af børnene, og 1.000 euro kan dække det mest af dette behov frem til skoleåret slutter ved udgangen af maj.

Så vi sendte 7.473,05 kr. den 14. april 2023.

Brugte briller

Vi har i 2022 sendt tre pakker med briller + mundbind, vi ikke fik brug for, til foreningen ”Syn for Sagen” *Syn for Sagen* – i 2023 har vi foreløbig sendt én pakke.

Den øvrige mødeaktivitet

Vi har i det omfang, det har været muligt, plejet vores kollektive medlemskaber: Inge Torkild-Hansen har været til generalforsamling i Mundu og Marianne Dithmer til møde i Afrika Forum, som bl.a. arrangerer den årlige Couleur Café. Birgitte Juul Nielsen og Jørgen Olsen har været til en række møder i FN-forbundet.

En særlig tak

GtU er udelukkende baseret på frivillig arbejdskraft. Det indebærer f.eks., at planerne for det enkelte nummer af Projekt & Kultur nogle gange skal laves om på fremskredne tidspunkter i forhold til den planlagte trykning.

Her er der al mulig grund til at værdsætte, at vores oversættere ofte er parate til at påtage sig en ekstra opgave med kort varsel.

Vel mødt på generalforsamlingen

Tak til alle, der har ydet en indsats for foreningen det forløbne år: skribenter, oversættere, beslutningstagere, regnskabsførere, parlamentariske revisorer, aktive på udstillinger m.fl.

Læs generalforsamlingsindkaldelsen på side 7!

- Jørgen Olsen.

1 år med russisk invasion af Ukraine: folkene har brug for fred

- af Emmaus International
- oversat af Naja Egede Kristensen efter 1 an d'invasion russe en Ukraine : les peuples ont besoin de paix - Emmaüs International (emmaus-international.org)

Præsident Volodomir Zelenskij overrækker en medalje. Billedet illustrerer artiklen på Emmaus Internationals hjemmeside – EI fortæller, at billedet er udsendt af den ukrainske regering; men der er ikke sat navn på fotografen.

For et år siden overtrådte Vladimir Putin international lov og beordrede invasionen af Ukraine ved at iværksætte en storstilet militæroperation. Siden da har russerne fortsat med at bombe dette lemlæstede område, hvilket har givet anledning til en reel menneskelig og økologisk katastrofe.

Desværre er denne krig ikke slut i dag, og det er den skade, den påfører befolkningen, heller ikke. Krigen forværrer hurtigt og farligt mange sårbarhedsfaktorer: retten til mad, adgang til drikkevand, retten til en bolig, retten til uddannelse og sundhed. Ifølge FN har fire ud af ti ukrainere behov for humanitær bistand, og der er nu 8 millioner, der er flygtet fra deres land, et tal, der ikke er matchet siden anden verdenskrig.

Stillet over for denne situation skal vores solidaritet og budskab om fred være bæredygtig og urokkelig. På etårsdagen for starten på den russiske krig mod Ukraine bekræfter Emmaus-bevægelsen sin støtte til hele den ukrainske befolkning, men også til de russiske og hviderussiske demokrater, der modsætter sig

denne uretfærdigt udførte aggression i deres navn, og som fortsat forfølges. Vi afviser på det bestemteste russisk imperialismen og opfordrer hele det internationale samfund til at konsolidere diskussionerne omkring en fredelig løsning.

Emmaus-grupper mobiliserer stadig i Ukraine

Hele Emmaus-bevægelsen erklærede højt og tydeligt i maj sidste år: "Vi ønsker at modstå løgne, korrupsion, vold, dominans eller illegitime magter."* Disse modstandsord blev ledsaget af stærke handlinger. Det seneste år har de to Emmaus-grupper i Ukraine i den vestlige del af landet fokuseret deres aktiviteter på at hjælpe de mest sårbare og fordrevne fra det østlige Ukraine.

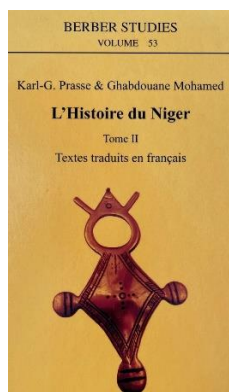
Den ekstraordinære mobilisering af Emmaus-grupper fra hele verden, især i Europa, har gjort det muligt at yde konkret humanitær bistand til titusinder af mennesker. Der er oprettet et modtagelsescenter for flygtninge i Lviv, og Emmaus-bevægelsens solidaritet gør det også muligt for medlemmerne i de to grupper i Ukraine at fortsætte deres daglige aktiviteter.

Mens FN's Generalforsamling den 23. februar 2023 vedtog en resolution, der opfordrer til en "retfærdig og varig fred i Ukraine", tilslutter Emmaus International sig denne opfordring i lyset af denne ubærlige invasion af Rusland, der truer liv, værdighed og levebrød for mange mennesker.

De rigeste lande skal holde op med at anvende tohastighedslogikker med hensyn til solidaritet og modtagelse - og udvise konsekvens. Mange landes kollektive reaktion på ankomsten af millioner af ukrainere, der flygter fra konflikten, og foranstaltningerne til at byde disse mennesker velkommen skal være reglen, ikke undtagelsen. Denne konflikt viser os, hvor presserende det er at handle for global solidaritet i lyset af de mange kriser, der i stigende grad påvirker vores globaliserede og indbyrdes afhængige verden.

*Sluterkæring fra Emmaus Internationals generalforsamling, Piriápolis, Uruguay, maj 2022.

L'Histoire du Niger¹

- af Karl-G. Prasse og Ghabdouane Mohamed
- anmeldt af Ingrid Nyström, projektkoordinator.

Karl-G Prasse² har sammen med Ghabdouane Mohamed³ og enkelte nigerske lærde udgivet en historiebog om Niger med udgangspunkt i tuaregernes historie til brug i de tuaregisk-fransk, tosprogede skoler. Den er udgivet både på fransk og tuaregisk⁴ med et supplementbind på engelsk om Karl-G. Prasse, hans biografi og hans forskningsarbejder, skrevet af den tyske udgiver, Harry Stroomer.

Da bogen er vanskelig at få fat på, har jeg valgt at forsøge at gengive bogens hovedpunkter med fokus på tuaregerne. Mange af afsnittene er mere eller mindre citeret fra bogen, men det vil vanskeliggøre flowet i læsningen at behandle dem som citater. Karl-G Prasse var sprogmand, ikke historiker, og fremstillingen er mere berettende-refererende end analytisk. Vi føres fra forhistorisk tid op til nutiden. I det følgende skal jeg gengive nogle hovedpunkter og til slut fremkomme med min egen vurdering af bogen.

Værket udgøres af en lang række historiske punktnedslag, som ikke altid forbindes tilstrækkeligt med hinanden på baggrund af socialhistoriske analyser af begivenhederne. Værket mangler sociale forklaringer på hvordan

stammerne, eller bare et lille udvalg af dem, var strukturerede, deres administration etc. Hvilken rolle spillede kvinderne i dette krigerfolk og hvordan ændredes deres rolle igennem historien?

Bogen starter med en kort introduktion til Nigers administrative system i dag, et overblik over landets geografi, etniske sammensætning samt økonomi. Derefter følger en meget kort redegørelse for hele menneskehedens afrikanske oprindelse, som fortsætter med berbernes historie fra 3.000 f.Kr. og op gennem århundrederne frem til de store vestafrikanske kongedømmer og islams indtog. Senere tager teksten os hele vejen op til uafhængigheden og tuaregernes kamp for ligeværdighed i Republikken Niger til ca. 2010.

Berberne ankom for ca. 10.000 år siden til Egypten via Tunesien. Sahara var på det tidspunkt ikke en ørken men en frodig savanne med bl.a. alle arter af karismatisk megafauna: elefanter, flodheste, løver mv. Berberne var hvide og mødte i Sahara sorte stammer, som levede tæt sammen. Berbernes sprog er en gren af en stor gruppe chamito-semitiske sprog (også kaldet afroasiatiske sprog), der hovedsagelig findes i Nordafrika, på Afrikas Horn, i Mellemøsten, Sahara og dele af Sahel.

Sproget bruges af forfatterne til at bestemme de mange stammers oprindelse i kombination med de kulturelle karakteristika der har kunnet afdækkes, f.eks. redskaber, begravelsesritualer og hulemalerier. Forfatterne understreger at de historiske fakta stammer fra andre forskeres arbejde.

Teksten fokuserer på lingvistiske og kulturelle parametre for at bestemme de forskellige stammers (fransk tribus) vandringer på tværs af Nordafrika og efterhånden længere og længere ned i Sahara.

(fortsættes side 12)

¹ Nigers historie. Bind II. Teksterne er oversat til fransk. Originalteksten - bind I - er skrevet på tuaregisk. Bind III på engelsk indeholder Karl-G. Prasses biografi og hans forskningsarbejder, skrevet af den tyske udgiver Harry Stroomer.

² Karl-G Prasse (1929-2018), tyskfødt dansk lingvist med speciale i arabiske og berberiske sprog. Han udarbejdede et skriftsprog og en komplet grammatik for flere tuaregiske dialekter. Han var æresmedlem af Genvej til Udvikling og fik en skole opført i Amataltal for bl.a. DANIDA-midler opkaldt efter sig.

³ Tuaregisk skolelærer (1953-2018), politiker og i en årrække leder af egnsudviklingsprojektet i Amataltal, som GtU forvaltede for DANIDA. **Gh. Mohamed og Karl-G. Prasse ses på forsiden af indeværende blad** (foto: Bodil Prasse)

⁴ Jeg bruger betegnelsen "tuaregisk" om tuaregernes sprog, selv om den ikke er helt korrekt. Der findes mange dialekter.

L'Histoire du Niger*(fortsat fra side 11)*

Bl.a. nævnes at kontinentets navn, Afrika, stammer fra en lille berberstamme, afri'erne, efter hvem romerne opkaldte Karthago (nuværende Tunesien) efter at området var erobret i 146 f.Kr.

I perioden fra ca. 3.000 f. kr. til år 700 e. kr. redegøres for de forskellige stammers bevægelser gennem kontinentet. Berberne som klart defineret befolkningsgruppe træder ind på scenen ca. år 900 f.Kr. og begynder at figurere i skriftlige egyptiske kilder. Tuaregkrigere genkendes ligeledes på egyptiske afbildninger. Tifinagh, tuaregernes alfabet, var i begyndelsen en billedskrift men udviklede sig efterhånden til et konsonant-alfabet som de andre arabiske og semitiske sprog.

Fra 700 f. kr. til 1.400 e.Kr. gennemgås de forskellige stammers oprindelse fra Mauretania til det østlige Niger og Tchad. Nomadestammerne infiltrerede over ca. 1.000 år de lokale bondestammer og endte med at erobre herredømmet.

Bogen giver et klart indtryk af hvor mange erobringskrige og- togter, der fandt sted op gennem det 2. årtusinde e.Kr. Enorme kongedømmer opstod: Gana, Mali og Songhay, der i storhedsperioden samlet dækkede hele det nordvestlige Sahara fra Senegal til Tchad. Malirigets historie beretter bl.a. om den berømte konge Mansa Moussa, der rejste til Mekka med det største og rigeste følge nogensinde. Tin-buktu blev et stort islamisk lærdomscenter og i 1450 kom alle Tuaregprovinser under Songhayriget. Gennem udvidet handel med Haussafolket endte Agadez med at blive et knudepunkt for karavanehandelen øst-vest og nord-syd og dermed centrum for Ayr-tuaregernes rige.

Efterhånden som vi bevæger os op gennem historien, bliver det klart at det specielt er Ayr-området i det nordlige Niger med hovedbyen Agadez, der udgør om ikke det centrale emne, så dog et fokuspunkt for bogen. Fra 1.400 til 1.600 bliver de tilgængelige informationer flere og flere samtidig med at befolkningsgrupperne vokser.

Visse stammer kom vandrende fra Egypten til Ayr, andre kom fra Hoggar i Algeriet.

Redegørelsen for hvilke stammer, der angreb hvilke eller infiltrerede andre og slog sig ned på fremmede egne bliver mere omfattende. Tuareger er nomader og kvægdrivere, hvilket bevirker at de jævnligt har behov for nye græsgange. Der er flere beskrivelser af hvordan nomaderne laver aftaler med agerbrugerne, men at forholdet alligevel tit ender i kamp og krig, som kvægnomaderne på daværende tidspunkt oftest går sejrende ud af.

Agadez blev grundlagt i 1413 af fire stammer. Imidlertid boede de ikke i byen, men i nomadelejr og besøgte kun byen og deres besiddelser fra tid til anden. Navnet Agadez er beslægtet med ordet "besøg" på tuaregisk. Fra ca. 1.400 intensiveres udbredelsen af islam bl.a. via Agadez' intellektuelle, som havde tæt kontakt med Egyptens lærde islamtroende. Moskeen i Agadez blev bygget i 1513. Moskeen i Tin-Buktu blev bygget i 1325.

I 1800-tallet er de store riger gået i opløsning, men nye etniske grupper som Peul, Gourmantché og Djerma infiltrerer Niger.

Problemerne med tørke fortsætter gennem århundrederne. Tuaregstammerne kæmper nu mod hinanden for at udvide deres territorier mod syd (Nigeria), hvor der er mere nedbør og derfor bedre græsgange. Konflikter om græsning til nomadernes dyr og de fastboende bønders behov for frugtbar jord har gennem århundrederne været en genkommende årsag til konflikter og egentlige krige mellem tuaregerne og andre etniske grupper. Disse konflikter skabte og skaber op til i dag permanent usikkerhed i området.

Det nævnes kort at tuaregerne tog slaver under indbyrdes stammekrige, men der savnes en forklaring på slavernes forhold, oprettelsen af slavekasten etc. Med jævne mellemrum nævnes Azawagh⁵, et stort område, der strækker sig fra det nordøstlige Mali over det sydlige Algeriet (Hoggar) til det vestlige Niger (Ayr), og som har været beboet af og i høj grad domineret af tuareger.

⁵ Eller Azawad. Den oprindelige berberbetegnelse for alle de områder i det nordlige Mali, det sydlige Algeriet og det nord- og vestlige Niger, som bebos af

tuareger. Den befrielsesbevægelse der blev grundlagt i 1990'erne, kalder sig Le Mouvement de Libération de l'Azawad (MLA), Befrielsesbevægelsen for Azawad.

Under Berlinkonferencen i 1884-85 deler de europæiske magter som bekendt Afrika imellem sig bl.a. med henblik på at effektivisere koloniseringen og sikre udvindingen af mineraler og metaller til deres industrier samt eksporten af fødevarer som kaffe, kakao og jordnødder.

Frankrig besætter Niger i 1893 (først forstår lokalbefolkningen ikke hvad de hvide har gang i. De tror at de blot vil plyndre områderne og derefter igen vil trække sig tilbage). Selv om visse tuaregstammer gør modstand, kan de i længden ikke stå op mod franskmændenes militære overmagt. Besættelsen varede fra 1893 til 1904, hvor de forskellige tuaregstammer lidt efter lidt men ikke uden modstand underlægger sig overmagten. Mange flygter op i bjergene eller helt ud af landet, specielt til Libyen. Frankrig indsætter lokale "chefs", hvis hovedopgave det er at indkassere obligatoriske handelsafgrøder (skatter) til kolonimagten samt bidrage til organisering af tvangsarbejde ved bygning af infrastruktur.

I 1912 grundlægges "Le Nouveau Territoire Militaire du Niger" (Nigers nye militære Territorium) med stort set samme grænser som det nuværende Niger og efter at grænsedragningen mellem Niger og Nigeria er fastlagt med briterne. Under første verdenskrig benytter tuaregerne sig af at Frankrig har hjemkaldt en anseelig mængde administratorer og militær til Europa. I 1916 startes et større oprør i Ayr, som de facto varer frem til 1919, hvor Ayr's befolkning er blevet halveret, fordi oprørerne enten er dræbt eller flygtet med deres familier.

Den samfundsstruktur, baseret på europæisk tankegang og tradition, som franskmændene langsomt opbygger i Niger efter første verdenskrig, er så væsensforskellig fra tuaregernes, der er aristokratisk og feudal, at den forekommer dem uforståelig. I 1922 bliver Niamey hovedstad, landet får civil administration, lige undtagen regionen Agadez, hvor oprør ulmer næsten permanent og derfor stadig er under militær administration. Landet blev administreret som en klassisk koloni: lokalbefolkningen skulle "civiliseres", skoler blev oprettet, bl.a. fordi kolonimagten havde behov for en lokal fransktalende elite, der kunne indlemmes i administrationen. Især Djerma-folket, der boede i og omkring Niamey, blev mål for denne

civiliseringsaktion, og Djermaerne udgør i dag stadig flertal blandt administratorer og statsledere.

De økonomiske overskud der blev produceret i kolonierne, blev genereret efter kolonimagtens behov for kontantafgrøder. Den traditionelle tuaregiske nomadeøkonomi blev ignoreret og dette blev, især i et skrøbeligt naturgrundlag som Sahelområdet, til skade for koloniernes muligheder for at skabe en bæredygtig økonomisk orden.

Franskmændene indså det vanskelige i at inddrive skat på tuaregernes aktiviteter og antallet af dyr (som pr tradition er hemmeligt) og de anlagde en mild beskatningspolitik, som det uafhængige Niger har arvet. Det er således stadig vanskeligt at få tuaregerne til at betale skatter på lige fod med andre befolkningsgrupper.

Nogle af de få fordele i kolonitiden var udbygningen af vandforsyningen i "Tuaregland" samt at stammeraids blev forbudt, både tuaregstammer imellem og mod andre stammer. Der gav en vis ro i landområderne. Franskmændene indsatte lokale stammeledere fra de traditionelt regerende familier i det omfang de var loyale over for kolonimagten. Ellers blev de udskiftet.

Nogle af de første hungersnødsperioder opstod fordi de arbejdsduelige mænd blev tvangsudskrevet til at dyrke eksportafgrøder (kaffe, kakao) i de frugtbare tropiske regnskovsområder i kolonierne på Vestafrikas kyst. Så manglede mændenes arbejdskraft hjemme til at understøtte fødevarerproduktion til familiernes egne behov. Sæsonmigration til kystlandene foregår stadig.

Samtidig var forbuddet mod at migrere med dyr en alvorlig hindring for at tuaregerne kunne opretholde deres nomadelevevis.

Selv om de pressede på, kunne de ikke længere udvide deres økonomi ved at foretage raids på andre stammer for at fange dyr, stjæle afgrøder og tage slaver. Dette var blevet forbudt af koloniherrerne. De blev med tiden klemt inde mellem den fremadskridende ørken og de sorte stammers landbrugsområder i syd.

Tuaregerne var ugleset både af kolonimagten og de andre stammer fordi de forsøgte at insistere på at videreføre deres oprindelige livsform.

(fortsættes side 14)

L'Histoire du Niger

(fortsat fra side 13)

De traditionelle administrative enheder som familien og nomadelejrene blev splittet og stammerne tvangsopdelt i flere stammer. At inddrive skat og sende børn i de nyoprettede nomadeskoler var ikke noget for helte og krigere og gav mændene et stort identitetstab.

Kolonimagten forsøgte at gøre tuaregerne fastboende, men jorden var ikke tilstrækkelig frugtbar til at bære en fastboende befolkning. Karavanehandelen blev ligeledes vanskeliggjort på grund af landegrænserne.

I 1946 fik alle Nigers oprindelige indbyggere titel af "borgere", og planen var at de skulle blive franske medborgere. Politiske partier blev oprettet og nigerske politikere fik plads i det franske parlament. Med oprettelsen af FN efter 2. verdenskrig og med denne organisations grundlæggende humanitære idealer blev bevægelsen mod selvstændighed en realitet.

På grund af tuaregernes specielle leveforhold overvejede Frankrig at oprette en uafhængig tuaregstat bestående af det nordøstlige Mali, det sydlige Algeriet og det østlige Niger. Tuaregledere fra de tre lande anmodede officielt om oprettelsen af denne stat, men Frankrig trak støtten tilbage. Algeriet ville ikke opgive områderne i syd med lovende potentielle oliefund og Frankrig frygtede at en sådan stat ikke ville være økonomisk bæredygtig.

Frankrig overdrog reelt magten over de gamle kolonier til den indfødte befolkning i de nye vestafrikanske lande, og Niger blev erklæret uafhængigt den 3. oktober 1960. Efter uafhængigheden erklærede landet sig for et demokrati, "en stat, hvor hver leder (fr. chef) skal overdrage sin magt til den nye mand, som folket vælger" (p. 151).

De første år var vanskelige. Lederne ville faktisk ikke dele magten og den første præsident forfulgte politiske modstandere. I 1974, efter det første af de store tørkeår i anden halvdel af det 20. århundrede, hvor kvæget døde, folket sultede og man nærmede sig statsbankerotten, kom det første militærkup i det uafhængige land. Herefter fulgte en periode med streng politisk kontrol.

I 1990-91 efter Murens fald gik der en demokratisk bølge gennem Vestafrika. Befolkningerne var trætte af despoter og næsten alle lande nedsatte en "Conférence Nationale Souveraine" (Den uafhængige Nationalkonference) med repræsentanter fra alle organisationerne. I Niger udmundede konferencen, der varede 3 måneder, i en ny grundlov, som bl.a. indeholdt en lov om regionalt selvstyre og en lov for de rurale områder, der skulle give nomaderne deres jordrettigheder tilbage. Generelt var det opstået større forståelse for kvægbruget, som trods alt bidrog til en pæn andel af Nigers BNP. Ikke desto mindre blev processen vanskelig, og tuaregerne følte ikke at de blev respekteret. De vedtagne love blev da heller ikke håndhævet.

Inden år 2000 havde landet været igennem yderligere to statskup. Især de unges forhåbninger mødte genklang hos den franske præsident Mitterand, som bekendtgjorde at de gamle kolonier ikke skulle forvente økonomisk støtte hvis de ikke styrkede demokratiet.

De genkommende og alvorlige tørkeperioder i 1970'erne og 80'erne blev skelsættende for tuaregerne i moderne tid. I og med at alle dyrene døde gik deres traditionelle livsgrundlag og dermed også kulturen til grunde. Tørken gjorde reelt en ende på det traditionelle nomadeliv. De unge rejste bort, blev overfaldsmænd eller drog til byerne. Den nødhjælp der kom udefra, blev i stort omfang opslugt af den statslige administration.

Selv om statsmagten fra starten var velvilligt indstillet over for tuaregerne, da man havde brug for deres samarbejdsvilje for at kunne udnytte uranforekomsterne ved Arlit i Ayr, opstod der alligevel spændinger også fordi tuaregerne ikke ville lade sig regere af sorte stammer. De blev således holdt borte fra beslutningerne på nationalt plan, hvilket førte til at de unge tuareger igen gjorde oprør i Niger og det nordlige Mali.

Mange unge flygtede til Algeriet eller blev indrulleret i den libyske hær, hvor de kæmpede både i Afghanistan (mod Rusland) og i Palæstina.

Gadaffi opfordrede tuaregerne til at oprette deres egen stat, og tuaregerne i Niger forsøgte da også et statskup i 1976. Dette bidrog yderligere til den manglende forståelse mellem tuaregerne og de andre folkeslag i Niger.

Til trods for at statsmagten under la Conférence Nationale Souveraine gav den tuaregiske nomadeøkonomi officiel støtte, ville den ikke slippe kontrollen med tuaregernes områder, samtidig med at den i realiteten forsvarede jordbrugernes interesser. Folkebevægelsen for befrielsen af Azawad blev grundlagt i Mali i 1990. I 1991 efter svære kampe, bad bevægelsen om at en uafhængig stat blev oprettet. Gennem 1990-erne og nullerne gennemførtes flere tuaregoprør. Ghabdouane Mohammed, Karl-G. Prasses medforfatter, fortæller levende om hvordan han blev arresteret i sit hjem i 1992. Hændelserne i 1992 blev starten på en borgerkrig, der varede i 5 år og som isolerede den nordlige del af landet og skabte yderligere sult og fattigdom.

Forfatterne vurderer at til trods for alle oprør og nedkæmpelsen af disse, er det ørkenspredning og tørke, som er skyld i befolkningens konstante forarmelse. Samtidig er Nigers befolkningstilvækst på 3,3% årligt stadig den højeste i verden. Til trods for decentralisering, lån og eftergivelse af lån fra Verdensbanken og IMF, er det ikke lykkedes for landet at gøre op med korrupsion og forskelsbehandling.

Konkurrencen om tuaregernes gamle landområder vokser, idet Peul-nomaderne rykker op fra syd og mange landområder er blevet opkøbt af velhavere (*både tuareger og andre*), der ønsker at berige sig gennem kvægbruget. De 15% af indtægterne fra uranudvindingen i Arlit kommer ikke tuaregerne til gode som aftalt i fredsslutningen i 1995. I 2007 starter oprøret igen, og 2 år senere indgås endnu en fredstraktat.

Ca. 2010 slutter forfatternes redegørelse for Nigers historie. Værket er en forskningsmæssig tour de force. Kildelisten er lang og indeholder bl.a. flere danske forskeres arbejder.⁶

Nigers historie er i dette værk i høj grad (dog ikke udelukkende) set fra et tuaregisk synspunkt, og forfatterne forsvarer disse stammers handlinger og bevæggrunde. Det er forståeligt at Prasse har prioriteret at give tuaregerne en version af deres historie der støtter deres identitet.

Det er utvivlsomt at tuaregerne har været genstand for uretfærdig forfølgelse og manglende forståelse og respekt for deres specielle livsform, men også at disse stammer langt op i tiden har set ned på de sorte stammer, som de ikke ville være underlagt.

For at vurdere om dette værk rammer sin målgruppe, tuaregisktalende skoleelever, skal man nok vide om de har et grundigt kendskab til deres egen historie fra f.eks. ca. 1500 via mundtlig overlevering. Ellers vil de uendelig mange detaljer om stammer, der nomadiserede i alle retninger, lister over stammeledere og konger samt kapitler om andre stammer i Vestafrika (Nigeria, Senegal, Burkina Faso) blive meget overvældende og vanskelige at holde rede på. Det vil kræve en dygtig lærer og formidler, der selv har styr på flere sociale sammenhænge end dette værk gør rede for. Selv for undertegnede, der har læst en del om Vestafrikas historie, har det ikke været let.

Til gengæld er der flere nedslag med forklaringer på forskellige fænomener, som skoleelever faktisk bør lære noget om, som f.eks. et afsnit der forklarer hvad demokrati og magtens tredeling er. Jeg vil skønne at bogen henvender sig til førstestårs universitetsstuderende, der kan bruge den som inspiration til at vælge emner til fordybelse og ikke til skoleelever.

Når alt dette er sagt er det bestemt en interessant bog, specielt for alle der interesserer sig for Niger eller Vestafrika og igennem mange af de fakta som værket medtager, kan man skimte vægtige årsagssammenhænge som peger på de sidste års konflikter, hvor tuaregerne har spillet en ledende rolle. Herunder også især de unges tilslutning til Islamisk Stat og AQMI (Al-Qaeda i Islamisk Maghreb).

- Bogen kan muligvis bestilles hjem fra Det kongelige Bibliotek

- ISBN 978-3-89645-053-4

- 204 sider

- Rüdiger Köppe Verlag, Köln i serien "Berber Studies" i 2018

- på bagsiden er tuaregernes område markeret med skravering.

⁶ Igennem mange år fra 1940'erne til 1970'erne var der stor interesse for tuaregerne i det antropologiske forskningsmiljø i Danmark.

afsender: Genvej til Udvikling, Skovvej 24, 9510 Arden.

B

”Tuaregland” i skravering. Agadez ligger under I’et i Niger.